

Treball *de* redacció

Els tresors amagats de la variant de Castellfollit

Text i fotos: *Ramon Esteban*

El pont romànic, en plena restauració. L'estructura medieval contrasta amb el pilar del futur pont d'entrada als túnels de Castellfollit.

Atics

Vista de la zona on es van rescatar restes del paleolític, al pla de Politger. Al fons, l'antiga gasolinera, que ja ha desaparegut amb les obres.

La construcció de l'autovia entre la Cometa (terme de Montagut) i les Tries (Olot), de la N-260, haurà contribuït, directament o indirectament, al major coneixement de la història de la comarca. Arran de l'obertura del nou traçat s'han localitzat, fins ara, diferents trams d'una calçada probablement romana i unes restes de poblacions del paleolític. A més, la construcció de l'autovia ha obligat a accelerar les prospeccions en un assentament neolític ja documentat —que ha resultat ser dels més extensos del país— i ha finançat la restauració d'un pont romànic.

Certament, s'haurà estudiat i rescatat molt de material d'aquelles èpoques prehistòriques i el viaducte medieval tornarà a lluir, però malauradament la calçada romana quedarà gairebé tota sepultada sota l'asfalt. Com ha passat amb el paisatge, totalment desfigurat des del pla de Politger fins a la muntanya d'Aiguaneira, la desaparició d'aquestes restes és el preu que pagaran els garrotxins per millorar les comunicacions.

La calçada romana

Els arqueòlegs de l'empresa Atics SL, de Mataró, a qui la Generalitat va encarregar el seguiment de les

obres, de seguida van tenir feina. Al desembre del 1999, només de començar l'obertura del traçat de la nova carretera als contraforts de la muntanya del Cos, al marge esquerre del riu Fluvià, dins el terme de Montagut, va quedar a la vista un tram curt de camí enllosat. Feia uns 2 metres d'amplada i uns 5 de llargada. La impressió inicial que es tractava d'una calçada romana va prendre força després de les primeres avaluacions dels arqueòlegs de la Generalitat, tot i que la datació exacta és una incògnita i, per tant, queda un marge per al dubte.

La hipòtesi que es podria donar per bona és que es tracta d'un fragment de la via que connectava la costa amb la muntanya, de Luncària (l'actual Figueres) fins al Ripollès i el Vallespir. Formaria part de la mateixa via que es conserva encara al coll del Capsacosta (als termes de la Vall de Bianya i de Sant Pau de Segúries), i que va ser construïda per fer més fàcil l'accés des de la Via Augusta a les explotacions mineres d'aquelles comarques.

De totes maneres, es va determinar que el jaciment no era prou rellevant com per haver de modificar el projecte de l'autovia i es va decidir tornar a tapar els vestigis romans després d'haver-los estudiat a fons.

Els mesos següents van ser molt fructífers. A la mateixa zona es van anar trobant fins a quatre trams enllosats més, corresponents a la suposada calçada romana. Entre tots quatre sumen uns 100 metres de llargada. L'amplada, com la del tros localitzat el desembre del 1999, oscil·la entre els 2 i els 2,5 metres.

Pràcticament tot està afectat per l'autovia i, per tant, quedarà sepultat.

El pont romànic

No gaire lluny d'on han aparegut els fragments de la calçada romana, encara en el terme de Montagut, hi ha les restes d'un pont d'origen remot que a causa de la seva ubicació —en un punt de la llera del Fluvià transitat tan sols pels pocs veïns de la zona— és molt poc conegut. La gent de Montagut i Castellfolit de la Roca en diu el pont Trencat, un nom que resulta ben descriptiu. Amb motiu de les obres (pressupostades en uns 15.000 milions de pessetes a càrrec de l'Estat), el conjunt d'empreses adjudicatàries han col·laborat en la seva restauració, junt amb l'Ajuntament de Montagut, la Diputació i la Generalitat.

És un viaducte d'estil romànic tardà que ha quedat als peus de les gegantines columnes del nou pont que salvarà la llera del Fluvià per

Excavacions al jaciment de la Prunera (Sant Cosme). És un dels assentaments neolítics més grans de Catalunya.

portar l'autovia fins a les boques de l'est dels túnels de Castellfolit. El gris uniforme, impersonal, dels espectaculars pilars contrasta fortament amb les pedres mil·lenàries, negres, esculpides per l'erosió de l'aigua i el pas d'homes i caruatges.

El que queda del pont Trencat forma un angle sobre el riu. Uns 13 metres recorren paral·lels al marge dret del Fluvià i uns 21 metres travessen l'aigua. En el tram que resta en terra ferma (de 3 metres d'alçada i 3,2 d'amplada), s'hi distingeixen dues arcades. El tram que travessa el riu fa 3,7 metres d'amplada. S'hi han conservat quatre arcades senceres i l'inici d'una cinquena.

La datació del pont l'han situada al segle XIII, encara que amb tota probabilitat el van aixecar sobre unes estructures anteriors. En aquest sentit, la restauració ha permès confirmar la hipòtesi —estesa des que a principi del segle XX van fer-se els primers estudis coneguts— que en aquest mateix punt hi havia hagut un pas romà: uns carreus de grans dimensions que es distingeixen a la base de les arcades del tram que travessa l'aigua en són una prova. La proximitat de la calçada romana esmentada anteriorment va a favor d'aquesta possibilitat. La hipòtesi més plausible apunta que el viaducte formava part de la ruta romana i que, segurament, aquesta va aprofitar un camí que ja va trobar fet.

El mal estat en què es trobava el pont Trencat abans que començés la restauració no és conseqüència exclusiva del pas del temps i del contacte constant amb l'aigua. Segons la llegenda —no n'hi ha

proves fefaents—, van ser les tropes franceses que el van fer malbé el 1659 per protegir la seva retirada.

Els tècnics d'Atics es cuiden també de la recerca arqueològica en aquest punt, mentre un equip de la Generalitat i la Diputació en fa la restauració. Els treballs han permès esbrinar que la part del pont que reposa en terra ferma és un afegit d'època moderna, possiblement del s. XVII, poc abans que el fessin malbé.

L'Ajuntament de Montagut té la intenció de crear unes rutes de passeig per a ciclistes i excursionistes que, entre d'altres llocs d'interès del municipi, passaran pel pont Trencat.

El poblat neolític de Sant Cosme: la Prunera

Al collet de Sant Cosme, que comunica la plana de Begudà amb la d'Olot, ara fa uns 4.300 anys s'hi va establir durant un temps una

Aspecte de les obres de l'autovia, corresponents als ponts de les boques de ponent, al pla de Begudà.

Antes

El pont Trencat. Detall dels carreus que sostenen el tram que creua el Fluvià i que s'atribueixen a l'època romana.

comunitat humana. El vell assentament va ser descobert el 1991, precisament quan es va construir l'actual traçat de la N-260, que aviat quedarà en desús. Abans que les màquines amaguin el jaciment sota el nou asfalt de l'autovia, un grup d'arqueòlegs de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) l'ha excavat per treure'n el màxim de dades possible.

La Prunera —aquest és el nom oficial del jaciment— s'estén en una superfície que fa, pel cap baix, uns 7.500 metres quadrats. És l'assentament del neolític de més envergadura descobert fins ara a la Garrotxa i un dels més grans de Catalunya. En les campanyes de l'any 2000 i la que s'executa fins a aquest estiu, hi han aparegut restes corresponents a fogars, unes quantes estances, així com una fossa a l'interior de la qual s'han trobat moltes restes de carbons, ceràmica, pedres treballades, granes i fragments de basalt (Sant Cosme és a la zona volcànica de la Garrotxa).

En el moment d'elaborar aquest reportatge s'acabaven de localitzar unes estructures, fetes de pedra basàltica i sorrenca, que podrien donar encara més transcendència al jaciment.

Un cop acabin els treballs, les restes seran analitzades al laboratori i només al final de tot aquest pro-

cés els arqueòlegs podran respondre a les incògnites pendents: era un assentament estable o era un campament de temporada?, quanta gent hi va viure?, es van relacionar amb els ocupants dels assentaments coetanis de la Vall del Llierca?

Restes del paleolític: pla de Politger, Can Guardiola I i Can Guardiola II

En dues altres àrees afectades per l'autovia, el seguiment arqueològic ha permès localitzar una quantitat important de restes atribuïdes, en principi, al paleolític

(com a mínim, fa 12.000 anys). Les primeres van trobar-se al pla de Politger (Montagut); seguidament, al pla de Begudà (Sant Joan les Fonts), en el punt on hi haurà un gran giratori. Es tracta —han explicat els arqueòlegs— d'indústria lítica, com ara puntes de fletxa i les pedres d'on les van extreure. En aquesta àrea —coneguda oficialment com els jaciments de Can Guardiola I i II— el material és de quars, en lloc de basalt, que seria el normal tenint en compte que el pla de Begudà es troba en terreny volcànic. Tant al pla del Politger com aquí, la recerca va consistir en unes excavacions en superfície i unes quantes cales.

Les obres de la nova carretera continuaran almenys fins al 2004, però difícilment aportaran més novetats en matèria arqueològica, perquè l'obertura del traçat està a hores d'ara pràcticament acabada.

Ramon Esteban

Alguns dels trams de camí enllosat, identificats, en principi, com a calçada romana.

Antes